

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ नुसार
औद्योगिक न्यायालय, महाराष्ट्र, मुंबई यांच्या
आस्थापनेवरील पदांकरीता दिव्यांगांसाठी पदे
सुनिश्चित करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: दिव्यांग-०२२१/प्र.क्र.१९/काम-६
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक: २४ फेब्रुवारी, २०२१

- वाचा :-** १. केंद्र शासनाचा दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६.
२. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.दिव्यांग २०१९ /प्र.क्र.११४/१६-अ
दि.२९/०५/२०१९.
३. शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग परिपत्रक क्र.दिव्यांग
२०१९/प्र.क्र.२५१/दि.क.२ दि.१२/११/२०२०.
४. केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची
दि.०४/०१/२०२१ ची अधिसूचना.
५. शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्र.दिव्यांग
२०१९/प्र.क्र.२५१/दि.क.२ दि.०२/०२/२०२१.
६. मुख्य सचिव यांचे अर्धशासकीय पत्र क्र.दिव्यांग-२०२१/संकीर्ण -११/दि.क.२,
दि.०६/०२/२०२१.

प्रस्तावना :-

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ मधील कलम ३३ नुसार राज्य शासनाच्या
अखत्यारितील पदांकरिता दिव्यांगांसाठी पदसुनिश्चिती करणे आवश्यक आहे. केंद्र शासनाने
दि.०४/०१/२०२१ च्या अधिसूचनेन्वये दिव्यांगांसाठी सुनिश्चित केलेल्या पदांची यादी प्रसिध्द केलेली
आहे. केंद्र शासनाचा अधिसूचनेनुसार (केंद्र शासनाच्या धर्तीवर) राज्य शासनाच्या आस्थापनेवरील
दिव्यांगांसाठीची पदे सुनिश्चित करणेबाबतच्या सूचना शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष
सहाय्य विभाग दि.०२/०२/२०२१ अन्वये दिलेल्या आहेत. त्यानुसार औद्योगिक न्यायालय, महाराष्ट्र,
मुंबई यांच्या आस्थापनेवरील दिव्यांगांसाठीची पदे सुनिश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन
होती.

शासन निर्णय :-

१. दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६, केंद्र शासनाचे दि.०४/०१/२०२१ ची अधिसूचना व
शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग दि.०२/०२/२०२१ अन्वये दिलेल्या सूचना
विचारात घेवून औद्योगिक न्यायालय, महाराष्ट्र मुंबई यांच्या आस्थापनेवरील पदांकरिता
दिव्यांगांसाठी सोबतच्या सहपत्रामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे सुनिश्चित करण्यात येत आहे.

२. सदर शासन निर्णय, केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची दि.०४/०१/२०२१ ची अधिसूचना व सामाजिक न्याय विभागाच्या दि.०२/०२/२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये दिलेल्या सूचनेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०२१०२२४१७२८४३२८१० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(श. मा. साठे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत -

- १) मा.राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव, राजभवन ,मुंबई,
- २) मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव,मंत्रालय,मुंबई,
- ३) मा.उप मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ४) मा. मंत्री, कामगार विभाग महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ५) मा. राज्य मंत्री कामगार विभाग महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ६) मा.विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ७) मा. विधानपरिषद/विधानसभा सर्व सदस्य,
- ८) मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
- ९) प्रधान सचिव (कामगार) यांचे स्वीय सहायक,मंत्रालय, मुंबई,
- १०) प्रधान सचिव (साप्रवि) यांचे स्वीय सहायक,मंत्रालय, मुंबई,
- ११) प्रधान सचिव (सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग) यांचे स्वीय सहायक,मंत्रालय, मुंबई,
- १२) प्रधान सचिव (विधी व न्याय विभाग) यांचे स्वीय सहायक,मंत्रालय, मुंबई,
- १३) आयुक्त, दिव्यांग कल्याण आयुक्तालय,महाराष्ट्र राज्य पुणे,
- १४) सहसचिव/उपसचिव,कामगार विभाग, मंत्रालय ,मुंबई,
- १५) सहसचिव (दिव्यांग कल्याण),सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग मंत्रालय मुंबई,
- १६) अध्यक्ष/प्रबंधक, औद्योगिक न्यायालय, महाराष्ट्र, मुंबई,
- १७) निवड नस्ती (कामगार-६).

शासन निर्णय, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, दिव्यांग-०२२१/प्र.क्र.१९/काम-६, दि. २४ फेब्रुवारी, २०२१ चे सहपत्र

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ नुसार औद्योगिक न्यायालय, महाराष्ट्र, मुंबई यांच्या
आस्थापनेवरील पदांकरीता दिव्यांगांसाठी सुनिश्चित केलेली पदे

अ.क्र.	पदनाम	दिव्यांग प्रवर्गासाठी पदे सुनिश्चिती
१	प्रबंधक	a) B, LV b) D, HH c) OA,BA, OL,BL, OAL, LC,Dw, AAV d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
२	अपर प्रबंधक	a) B, LV b) D, HH c) OA,BA, OL,BL, OAL, LC,Dw, AAV d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
३	उप-प्रबंधक,	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA,OL,BL, OAL, LC,Dw, AAV d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
४	कनिष्ठ अन्वेषण अधिकारी,	a) D, HH b) OA,BA, OL, BL, BLOA, CP, LC, Dw, AAV c) MD Involving (a) to (b) above
५	सचिव/सहसचिव,	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL,BL, OAL,BLOA,BLA, LC, Dw, AAV,MDy d) MI e) MD involving (a) to (d)above
६	प्रबंधक,क. भ. आ. का.,मुंबई	a) B, LV b) D, HH c) OA,BA, OL,BL, OAL, LC,Dw, AAV d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
७	अतिरिक्त प्रबंधक, क. भ. आ. का.,मुंबई	a) B, LV b) D, HH c) OA,BA, OL,BL, OAL, LC,Dw, AAV d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
८	सहायक प्रबंधक	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL,OAL, CP, LC,Dw, AAV, MDy d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above

९	स्विय सहायक/लघुलेखक(उ.श्रे)	a) B, LV b) HH c) OA, OL, BL, OAL,BLOA, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M),SLD, MI e) MD Involving (a) to (d) above
१०	लघुलेखक(नि.श्रे)	a) B, LV b) HH c) OA, OL, OAL, CP, LC,Dw, AAV MDy d) ASD (M), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
११	सहायक प्रबंधक, क. भ. आ. का.,मुंबई	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, OAL, CP, LC,Dw, AAV, MDy d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
१२	सहायक लेखाधिकारी, क. भ. आ. का.,मुंबई	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL,BL, OAL,BLOA, BLA,LC, Dw, AAV,MDy d) MD involving (a) to (c) above
१३	अधीक्षक/ न्यायालय लिपिक / संशोधन सहाय्यक / कनिष्ठ लेखापाल	a) LV b) HH c) OA, BA, OL, BL, OAL, LC, Dw, AAV d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
१४	लघुटंकलेखक	a) B, LV b) OA, OL, BL, CP, LC, Dw, AAV, MDy c) ASD (M),SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
१५	वरिष्ठ लिपिक / अभिलेखापाल / रोखपाल/ उच्चस्तर लिपिक / मंडळ लिपिक	a) B, LV b) D, HH c) OA, OL, BL, BA, OAL,CP,LC, Dw, AAV, MDy d) SLD, MI,e) MD involving (a) to (d) above
१६	ग्रंथपाल	a) LV b) D, HH c) OA,BA, OL, BL, OAL, LC, Dw, AAV d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
१७	लिपिक टंकलेखक /कनिष्ठ लिपिक/ टंकलेखक/ रोखपाल / निम्नस्तर लिपिक,	a) B, LV b) D, HH c) OA, OL, OAL, CP, LC,Dw, AAV d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d)above

१८	बेलिफ	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
१९	वाहनचालक	a) D, HH b) OL, LC, Dw, AAV c) ASD (M), SLD d) MD involving (a) to (c) above
२०	शिपाई	a) B, LV b) D, HH c) OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
२१	पहारेकरी	a) LV b) D, HH c) OA, OL, BL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
२२	हमाल/सफाईगार	a) B, LV b) D, HH c) OL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above

Abbreviations

Sr. No.	Abbreviations	Long Form	Sr. No.	Abbreviations	Long Form
1	B	Blind	12	CP	Cerebral Palsy
2	LV	Low Vision	13	LC	Leprosy cured
3	D	Deaf	14	Dw	Dwarfism
4	HH	Hearing Handicapped	15	AAV	Acid Attack Victim
5	OA	One Arm	16	MDy	Muscular Dystrophy
6	OL	One Leg	17	ASD	Autism Spectrum Disorder (M-Mild, MoD- Moderate)
7	BA	Both Arm	18	ID	Intellectual Disability
8	BL	Both Leg	19	SLD	Special Learning Disability
9	OAL	One Arm and One Leg	20	MI	Mental Illness
10	BLOA	Both Leg and One Arm	21	MD	Multiple Disabilities
11	BLA	Both Leg, Arm			

Abbreviations

Sr. No.	Abbreviations	Long Form	Sr. No.	Abbreviations	Long Form
1	S	Sitting	9	CL	Climbing
2	ST	Standing	10	PP	Pulling and Pushing
3	W	Walking	11	MF	Manipulation by Fingers
4	BN	Bending	12	RW	Reading and writing
5	L	Lifting	13	SE	Seeing
6	KC	Kneeing and Crouching	14	H	Hearing
7	JU	Jumping	15	C	Communication
8	CRL	Crawling			